

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Ο ΦΙΑΤΑΤΟΣ Φώτος Γιοφύλλης πού βάζει στην «Πρωτοπορία» του «κατάφατα» τὸν Ψυχάρη κι ὅμως δὲ δυσκολεύεται νὰ δημοσιεύει «κατάσαρκα» ποιήματα καὶ ἄρθρα στὴν καθαρεύουσα, ἐκφράζει σ' ἓνα τελευταῖο του «σταράτε» τὸ φόβο μήπως ὁ «Νουμάς» ἀπὸ τὴν υπερβολικὴ του ἀγάπη πρὸς τὸν Παλαμᾶ, τὸ γυρίσει κι αὐτὸς στὴν καθαρεύουσα. Τὸ πόσο ἀνόητοι εἶναι οἱ φόβοι τοῦ Γιοφύλλη κι ἀπὸ ποιῶν λόγους ὑπαγορεύονται, τὸ νιώθει καὶ ὁ πιὸ ἀκάτεχος στὰ μυστήρια τῆς συνᾶ-δελφικῆς... ἀβρότητας (πού ὀργιάζει στὶς μέρες μας!) μὰ πολὺ περισσότερο τὸ νιώθει ὁποῖος ἔχει παρακολοθεῖ καὶ πιστέφει στοὺς ἀγῶνες τοῦ Νουμᾶ. Τὸ ζήτημα τῆς στρεφῆς, νὰ πούμε, τοῦ Παλαμᾶ πρὸς τὴν καθαρεύουσα, ἰστροφῆς πολὺ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, περιεργῆς ἅμα σκεπτεῖ κανεὶς πὼς ὁλόκληρο τὸ δημοσυργικὸ ἔργο του εἶναι γραμμένον στὴν πιὸ καθάρια δημοτικὴ γιὰ μᾶς δὲν εἶναι καινούργιο, τωρινὸ καὶ δὲν ἔχουμε κέφι, γιὰ κανένα Γιοφύλλη, νὰ ξαναμασήσουμε γνωστὰ καὶ παμπάλαια πράγματα. Ὅποιος θέλει τὴ γνώμη τοῦ «Νουμᾶ», γραμμένη με ὅλο τὸ σεβασμὸ πού ταιριάζει στὸν Ποιητῆ, ἃς ἀνοίξει στὴ σελίδα 213 τοῦ 1919 νὰ τὴνε βρεῖ, ὅπως μέσα στὸν «Πυρσὸ» (τεύχος 19-20, σελ. 128-9) ὑπάρχει κάποιον ἀρθράκι μας: Ἡ Δημοτικὴ μας καὶ ὁ κ. Παλαμᾶς, πού ἔκαστε-ρώνει ὁλότελα τὸ ζήτημα. Πέρ' ἀπὸ αὐτὰ ὅμως κι ἀπὸ τὴν ἀκλόνητη πίστη μας στὸν πλοῦτο καὶ στὴ ζωντάνια τῆς Δημοτικῆς, δὲν εἴμαστε ἐμεῖς ἐκεῖνοι πού θὰ πιστοῦμε σὲ μιὰ παρασενία ἢ κι ἀδυναμία τοῦ Ποιητῆ, γιὰ ν' ἀρνηθοῦμε τὸ θαυμάσιον ἔργο του, τὴν ἱστορικὴ του σημασίαν μέσα στὸ Δημοτικιστικὸ ἀγῶνα, τὴν ὡς τὰ χτῆς βροντολαλημένη «ἀρετή» του, καὶ νὰ μιλήσουμε ἀσεβέστατα (ὅπως συνειθίζεται δὴ κι αὐτὸ στὶς μέρες μας) γιὰ μιὰ κορυφὴ ἀναγνωρισμένη τῆς Παγκόσμιας Τέχνης. Ἀτυχὴ λοιπὸν ἡ σκαλέττα τοῦ φίλου Γιοφύλλη καὶ λιγάκι παλιωμένος ὁ τρόπος τῆς «τρικλοποδιάς» γιὰ ἓναν τόσο «προχωρημένο» καὶ υπερμοντέρνο συγγραφέα! !

ΤΟ νόστιμον μέσα σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορίαν εἶναι πὼς μερικοὶ νεαροί, ξεθαρρεμένοι κι ἀπὸ τὴ σάση τοῦ Παλαμᾶ, βγαίνουνε κ' ἐφαρμόζουν ἢ προσπαθοῦνε νὰ ἐφαρμόσουνε καινούργιες γλωσσικὲς θεωρίες, δημιουργώντας ἔτσι μιὰ γλωσσικὴ ἀναρχία ἢ ρουσσοικὴ σαλατά, ἂν προτιμᾶτε. Κάπου μάλιστα διαβάσαμε τὴν ἀκόλουθον περιεργὴ ἀνακοίνωση: «Πὼς ἀφοῦ νικήσαμε ἐμεῖς οἱ Δημοτικιστὲς δὲν πειράζει ἂν δώσουμε λίγα ψιχουλά στὸν ἡττημένο, τὴν Καθαρεύουσα!» Ἀνώτερη ἡθικὴ ἀντίληψη, βέβαια, ἀδιάφορο ἂν μᾶς ἐδηγάει ἴσια πρὸς τὴ μιχτὴ καὶ στὸ γλωσσικὸ ἀνακάτωμα! Εἶναι νὰ μὴν παραδέξασαι λοιπὸν τὴ γνώμη τοῦ κ. Βλαστοῦ πὼς ὁ κίντυνος σήμερα γιὰ τὴ γλώσσα εἶναι μευχλείτερος ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχὴ; Κεὶ νὰ μὴ λυπάσαι βλέποντας ἀραιωμένο τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τοὺς παλιούς, τοὺς πιστοὺς, ἰσious κι ἀλύγιστους στρατιώτες τῆς Ἰδέας, τὸν Ψυχάρη, τὸν Ἑφταλιώτη, τὸν Ταγκέπουλο καὶ ἄλλους;

Ο ΠΡΥΤΑΝΙΣ μας Βορέας Βορρᾶς καβάλλει τις προάλλες τὸν καταγεγρασμένο Πηγασὸ τοῦ καὶ αἰθεροβάτης ἀνὰ τὰς στείβας τοῦ ποιητικοῦ οὐρανοῦ, ὅπως θάλεγε ὁ

ἀείμνηστος δάσκαλός του Μιστριώτης. Τί εἶπε καὶ δὲν εἶπε με ἐκεῖνο τὸ γνωστὸ καλλιπε-στατο ὕφος του, πού δὲ φοβάται τὸ φύσημα κανενὸς βορρᾶ, δὲν περιγράφεται! Συγκινητικώτατο εἶτανε πρὸ πάντων τὸ μέρος τοῦ λόγου του ὅπου ἐξώρρισε τοὺς φοιτητὰς νὰ προσέχουνε νὰ μὴν κολλήσουνε ἀπὸ τὴν ψώρα τῶν νέων ιδεῶν γιὰτί εἶναι, λέει, μεταδο-τικώτατη. Ὁ κύριος Πρύτανις φοβάται τὴν ψώρα τῶν νέων ιδεῶν. Μόνο τὴν ψώρα τοῦ Μιστριωτισμοῦ δὲ φοβάται, οὔτε ντρέπεται νὰ τὴνε φέρνει ἀπάνω του καὶ νὰ τὴν δείχνει περήφανα σὺν τὴν τήβεννον τῶν Ρωμαίων συγ-κλητικῶν.

Ο ΠΑΛΑΙΟΣ πάλι πρύτανις Ματθαίουπου-λος ξαναθυμήθηκε νὰ φαλλεῖ τὸ παλιὸ τροπάρη γιὰ τὸ κύμα τῆς ἀγραμματοσύνης. Καὶ βέβαια ὑπάρχει καὶ παραῦπαρχει κύμα ἀγραμματοσύ-νης. Μὰ καὶ πὼς νὰ μὴν ὑπάρχει. Μὰ τὰ αἴ-τια δὲν εἶναι ἐκεῖ πού τὰ φαντάζεται ἡ σο-φία του. Τὰ πραγματικὰ αἴτια κρύβονται μέσα στὴν ἀγραμματοσύνη τῶν ἰδίων τῶν κα-θηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου πού βγαίνουνε τώρα νὰ ζητήσουνε καὶ ρέστα. Μὲ ὅποιον δά-σκαλο καθήσεις, τέτοια γράμματα θὰ μάθει, λέει ὁ λαὸς καὶ πολὺ σωστά. Ἐπειτα φαντα-στήκατε ποτέ πὼς εἶναι δυνατό νὰ μαθου-νὲ τὰ ἑλληνόπουλα σωστά γράμματα με τὴν Κα-θαρεύουσα; Μὰ ἀφοῦ δὲν τὴν ξαίρετε σεῖς οἱ ἴδιοι πού τοὺς τὴν διδάσκετε; Ξεχάσατε τὸ περίφημον βαρβαροπάζαρο τοῦ Νουμᾶ: Ὑπῆρ-ξε κορυφὴ ἐπιστημονικὴ πού νὰ μὴν πέρασε ἀπὸ ἐκεῖ μέσα; Ἀφοῦ κι αὐτὸς ὁ Χατζηδάκης πιάστηκε νὰ σολοικίζει φριχτά.

ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ἡ δὲα καὶ ἡ μορφή τῶν Ἀθηνῶν με τὰ ἀψηλὰ χτίρια, πού ἀφήνονται νὰ χτίζονται, φθέγγεται ἀκατάπαυστα στὶς ἐφημερίδες, ὁ γνωστὸς ὡραιολόγος Ζαχαρίας. Τέλος πάντων δὲν ἀποφασιζοῖ αὐτὴ ἡ Κυβέρ-νηση νὰ τὸν διορίσει καὶ Γενικὸ ἀρχιεπόπτη τῆς δέας καὶ τῆς μορφῆς τῶν Ἀθηνῶν γιὰ νὰ σωθεῖ καὶ ἡ δέα καὶ νὰ γλυτώσουμε καὶ μεῖς ἀπὸ τὰ ἄρθρα του!

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ Γρυπάρης, πού ἀνακάλυψε ὡς γνωστὸ πὼς ἡ ἰδέα τῆς Παγκόσμιας εἰρήνης δὲν μπορεῖ νὰ διδαχτεῖ στὰ σχολεῖα, ἀνακά-λυψε τώρα τελευταῖα πὼς ἡ Ἀκαδημία εἶναι περιττὴ γιὰτί ἐξυπηρετεῖ μόνο τοὺς ἐπιστήμη-νες καὶ ὄχι τοὺς λογοτέχνες, πού εἶναι ἐκεῖ μέσα σὺν παρακεντέδες. Ἡ παρατήρηση εἶναι βέβαια πολὺ σωστὴ! Ὁ θὰ θέλαμε ὅμως νὰ γνω-ρίζουμε τί θὰ ἔλεγε καὶ τί θὰ ὑποστήριζε γιὰ τὴν ἰδίαν αὐτὴ Ἀκαδημία ὁ κ. Γρυπάρης ἂν τύχαινε καὶ ὁ ἴδιος νὰ βρισκότανε μέσα στὸ ἄχρηστο αὐτὸ ἴδρυμα. Ὁς τῶβρισκε καὶ τότε ἄχρηστο—σὺν τὴν ἰδέαν τῆς παγκόσμιας εἰρή-νης—ἢ θὰ τοῦ ἐφέλανε ὕμνους;

ΞΕΤΡΕΛΛΑΘΗΚΑΝΕ τελευταῖα οἱ Ρω-μιοὶ με τὰ περίφημα Κ α λ λ ι σ τ ε ῖ α. Ὁρι-σμός ἐθνικός, σοῦ λέει ὁ ἄλλος. Ὁλος ὁ κό-σμος σήμερα μιλάει γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Βέβαια. Στὰ 1896, στὴν ἐποχὴ τῶν πρώτων Ὀλυμπια-κῶν ἀγώνων, ὁ κόσμος χειροκρότησε μιὰν ἄλ-λη Ἑλληνικὴ νίκη. Τὴ νίκη τοῦ Μαρουσιώτη τοῦ Λεύη, πού ἀναδείχτηκε ὁ πρῶτος Μαρα-θωνοδρόμος. Ἀς γευτοῦμε λοιπὸν καὶ σήμερα τὴν εὐκολὴν αὐτὴ νίκη ἀφοῦ δὲν ἔχουμε νὰ ἐπιδείξουμε ἄλλες καλῆτερες. Ὁ θὰ μπορούσε μόνο νὰ ἰσχυριστεῖ κανεὶς πὼς ἡ νίκη μας δὲν ἔχει καμμιά γενικώτερη σημασίαν, ἀφοῦ

δέν είναι τὸ ξεχείλισμα μιᾶς ὁμαδικῆς ὁρμῆς γιὰ τὴν καλλιέργεια τῆς ὁμορφίᾳς στὸν τόπο μας παρὰ μιὰ ἀπλή σύμπτωση, ὅπως σύμπτωση εἶτανε καὶ τότε ἡ νίκη τοῦ Λούη. Ὅπως δὴ ποτε νίκη εἶναι μιὰ φορά. Ἐτοί τὰ μοντέρνα κορίτσια μας βρήκανε ἄλλον ἕνα τρόπο νὰ σκοτώνουν τὴν πλήξη τους καὶ νὰ ἐξασφαλίζουν μιὰ «καλὴ τύχη» μ' ἕνα ταξιδάκι ἀνὰ τὰς Εὐρώπας!

Τί κακὸ εἶτανε πάλι αὐτὸ μὲ τὸ περίφημο Θέατρο Ἐφαρμογῆς ποὺ σκόπευε νὰ ἰδρύσει ἡ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Θεάτρου; Ἐμφύλιος πόλεμος στὸ σῶμα τῶν ἠθοποιῶν, δηλαδὴ ἀνάμεσα Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς Θεάτρου καὶ Ἐλεύθερης Σκηνῆς τοῦ κ. Μελά. Ὑστερὰ ἀπ' τὴν ἐξέγερση τῶν ἐπαγγελματιῶν τοῦ Θεάτρου, ποὺ δὲν τὴν ὑποδαύλιζε βέβαια ὁ κ. Μελάς, τὸ Θέατρο Ἐφαρμογῆς καταδικάστηκε καὶ ἡ ἰδρυσὴ του ματαιώθηκε ὀριστικὰ μὲ τὴν ἀπόλωση συμφωνίας: Ὁ κ. Φ. Πολίτης παραδύχτηκε νὰ μὴ γίνεи τὸ θέατρο Ἐφαρμογῆς καὶ ὁ κ. Σπ. Μελάς γιὰ ἀποζημίωση τὸν ἐφωδίασε μ' ἕνα πιστοποιητικὸ καλῆς διαγωγῆς δημοσιευμένο στὸ Ἐλ. Βῆμα, ὅπου ὁ κ. Πολίτης ἀνακηρύχθηκε μοναδικὸς καθηγητὴς τῆς Ἐ-

παγγελματικῆς Σχολῆς. Καὶ ὕστερὰ σοῦ λένε μερικοὶ πὼς δὲν ὑπάρχουνε στὴν Ἑλλάδα με- γάλαι ἰδεαλιστές καὶ ἠθικολόγοι.

ΚΑΙ μιὰ πληροφορία τῆς τελευταίας στιγμῆς, σχετικὴ μὲ τὰ παραπάνω: Ἀδερφωμένοι πιά ὁ κ. Μελάς καὶ Πολίτης ἐτοιμάζονται νὰ ἐξοφεντονίσουνε περιοδικὸ καὶ νὰ ἐγκαταστήσουνε, ὅπως λένε, πνευματικὴ δικτατορία στὸν τόπο μας. Rulle λοιπὸν Britannia, — κὶ ἄς τὰ κλαίει ποὺ τᾶχει.

ΕΝΑΣ κάποιος κύριος Τωμαδάκης, πρόεδρος, θαρροῦμε, Φιλολογικοῦ Συλλόγου στὰ Χανιά, παρουσιάστηκε ἐδῶ καὶ τέσσερες μῆνες ἀπὸ τὶς στήλες Κρητικῆς ἐφημερίδας, (ποὺ μόλις τώρα ἔπεσε στὰ χέρια μας) ὑπέρμαχος καὶ θαυμαστῆς τῆς μιχτῆς καὶ κατακεραυνωτῆς τοῦ «Νουμά» καὶ τοῦ Δημοτικισμοῦ τοῦ ὁρθόδοξου. Τὸ περίεργον εἶναι πὼς ὁ κύριος αὐτὸς Τωμαδάκης, ποὺ δὲν τονε ξαίρουμε οὔτε στὸ πρόσωπο, μᾶς ἔγραψε ἐδῶ κ' ἐνάμιση μῆνα παρακαλώντας μας νὰ μεσολαβήσουμε κάπου γιὰ τὴν ἐκδοσὴ ἔργου του! Φαινόμενο τῶν καιρῶν ἀπὸ τὰ πρὶν νέστιμα.—καὶ τὸ σημειώ- νουμε ἀσκολίαστο.

Φυλλομετρώντας τὶς ποιητι- κὲς συλλογὲς τῶν νεώτερων

Η ΚΑΒΑΦΙΚΗ ΦΥΛΛΟΞΗΡΑ

Ὅταν ἐδῶ καὶ μιὰ δεκατία μεσουρανοῦσε τὸ γό- νιμο καὶ ἰσχυρότατο διηγηματογραφικὸ ταλέντο τοῦ Δημοσθένη Βουτυρά, πασχίζανε οἱ τότε νεαροὶ λο- γοτέχνες νὰ τὸν μιμηθοῦνε, στὰ ἐξωτερικὰ του γνω- ρίσματα: στὴν ταβερνογραφία καὶ οὔτ' ἑταίρην γραφία.

Ἦταν ἀδύνατον ἐκείνη τὴν ἐποχὴ νὰ πιάσῃς στὰ χέρια σου ἔντυπον, στὸ ὁποῖο δημοσιευόταν διη- γημα πρωτόβγαλτον, χωρὶς νὰ συναντήσῃς τὴν τα- βέρνα κακοποιημένη καὶ μὲ πολὺ χοντροκοπιὰ ἢ θεματογραφία. Νέοι δηλαδὴ, ποὺ δὲν ξέρανε παρὰ τὸ ἐξωτερικὸ τῆς τόσο πολυπτυχῆς γὰρ τὸ συγγρα- φῆα τῶν Ἀλανιάρηδων ταβέρνας, καταπιάνονταν μ' αὐτὴν καὶ ἀνοηταίνανε, βάζοντας στὸ στόμα τῶν ἀντρείκελων, ποὺ παρουσιάζανε, ἀφόρητὴ χοντρο- κοπιὰ καὶ χοντροσυρία. Ἀλλὰ ὁ Βουτυρᾶς ἦταν καὶ εἶναι ὁλότελα προσωπικὸς καὶ κάθε μιμητὴς του δὲν μπορούσε καὶ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ σκοντάψῃ στὸν ὀγκολίθο, ποὺ χωρίζει τὰ σύννομα τῆς ἀτομικότητος καὶ τῆς παρωδίας τῆς.

Ἡ μετεωρογραφία δὲν εἶναι ἀπλή διακόσμηση στὸ ἔργο του. Ἐχεῖ βαθειὰ συνοχή μὲ τὸν ἐσωτε- ρικὸ ἄνθρωπον, ποὺ ἀναδύεται σ' ὅλα τὰ διηγῆ- ματά του, ἔχει τὴ σφραγίδα ψυχικῆς διάθεσης, ἀπο- λυτρωτικῆς τάσεως θέλησιν, γιὰ τὴ φύση καὶ τὶς πολυποικίλες μεταβολές τῆς βλέπει ἐκεῖνος ποὺ τὴν αἰσθάνεται σὰν ἐξέψιγμα, σὰν ἐκκουραστικὸ ξανα- γύρισμα σ' αὐτήν.

Σήμερα ἡ ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται, μὲ τὴ δια- φορὰ πὼς τὴ θέση τοῦ Βουτυρά κατέχει ὄχι ἐπάξια, ὁ ἀλεξανδρινὸς ποιητὴς Καβάφης. Στὰ τρία τέταρτα μ' ἄλλα λόγια, ἀπὸ τὶς ποιητικὲς συλλογὲς τῶν νεώτερων, ὑπάρχει ἡ σφραγίδα τῆς πεζόλογης καὶ ἀνοήσιας καθαφικῆς τεχνοτροπίας. Τὸν Καβάφη ἐκτιμῶ ἀπόλυτα γιὰ τὴ μόρφωσίν του, ἀλλὰ δὲν εἶμαι καθόλου προθυμὸς νὰ συμφωνήσω. μ' ὅλους ἐκείνους λογοτέχνες ἢ φιλότεχνους, ποὺ ἔχοντας τὸ φόβον μὴν τύχει καὶ φανοῦνε καθυστερημένοι ἢ ὑπισθοδρομικοὶ, σοῦ λένε:

— Ἀ ὅλα κ' ὅλα, ὁ Καβάφης ἔχει πέντε ποιή- ματα ποὺ ἀξίζουν!

Ἄν ρωτήσῃς τότε ποιά εἰν' αὐτὰ, ἡ λίστα

εἶναι πρὸς τὴν καὶ...στερεώτατη. Κ' ἔπειτα σοῦ προ- σθέτουνε, μὲ στόμφο:

— Δὲν μπορεῖ νὰ μὴ μιμητὴς ὅμως:

Ἐδῶ πρέπει νὰ δώσω μιὰ ἐξήγησιν. Λέν ἀπο- κλείω μιὰ ἀγαθοποιὰ ἐπίδραση, τόσο στὸ δημιουρ- γικὸ λογοτεχνικὸ ἐπίπεδον ὅσο καὶ στὸ ἐπιστημονικόν, γιὰ τὴν πολλὴν φορὰν στὰ πρῶτά του βήματα ὁ διη- μιουργὸς ἔχει καίτοι δειλίασμα, εἴτε στὸ νὰ ἐκ- φραστῇ μὲ δικὰ του μέσα, εἴτε στὸ νὰ χρησιμο- ποιῇ νέες μεθόδους. Βέβαια ἕνα ταλέντο λιτωμέ- νου ἀπὸ τὶς ἐπιδράσεις αὐτῆς βιβλιομαθίας καὶ βίωσιν τὸν ἐπιπλέον, τὸ προσωπικὸν του στοιχεῖον.

Μὲ τὰ παραδείγματα ποὺ ἀντίφερα ὅμως δὲν ἔγινε κατὰ τέτοιον. Ὅλη αὐτὴ ἡ σιρατιά τῶν μιμη- τῶν ἢ ἀκολούθησε ἀρκετοῦ κατὰ πραγματικώτερον ἀπὸ τὴ λογοτεχνία ἢ παύσθηκε στὴν ψυχρὴ καὶ ἀνούσια θεματογραφία. Ἐλάχιστες εἶναι οἱ ἐξαιρέσεις. Κι αὐ- τὲς δὲ μιμήθηκαν δυνάμει, μὴ προσαρμοσάνε —νὰ ποῦμε— τὴν ψυχικὴν τὸν διάθεσιν, γιὰ ἕνα διάστημα, στὴν ἀμεσοπαρουσία τῶν ἔργων τοῦ Βουτυρά ἢ τοῦ Καβάφη, κρυμμένοι ἀπὸ τὸν κόσμον, ποὺ κινώ- ταν σ' αὐτὰ. Καὶ ὅσο γιὰ τὸν πρῶτον διὰ ἡμῶν ἔτοιμος νὰ συγχωρήσω πολλοὺς, ποὺ δέχτηκαν τὴν ἐπίδρασίν του, παραδικά. Γιὰ τὸ δεύτερον ὅμως, τὴ στιγμὴ ποὺ δὲν ἀναγνωρίζω σ' αὐτὸν κανένα προ- σωπικὸν στοιχεῖον, ἀλλὰ ὅπως ἔγραψα κ' ἄλλοτε μοῦ δίνει τὴν ἐντύπωσιν πλῆλ' ἄλλο, ποὺ ζητᾶνται σὲ ἄνογα παυνίδια τῆς σκέψης, εἶμαι ὑποχρεω- μένος νὰ διακηρύξω ἀπὸ τὴ φιλόξενη στήλη τοῦ «Νουμά» ὅτι πρόκειται γιὰ πνευματικὴ χρεωκοπία ἐκείνων ποὺ ἐβάλαν μέσα στὸν καίσιον ποιητικὸν τὸν κόσμον, τὸ empreinte τοῦ Καβάφη καὶ πύσχιαν ἢ πασχίζον νὰ μιμηθοῦν καὶ γαρνιμάτῃ του. Εἴτε στὰ ὅρια τῆς κοινῆς λογικῆς εἴτε στὰ ὅρια τῆς διά- στροφος ἐπιθυμίας. Στὴν τελευταία κατηγορίαν πρέ- πει νὰ βάλλω καὶ ὅσους καταπιάνονταν μὲ τὸν ναρ- κισμένην καὶ γενναϊκὸν ἠδονισμό — πρῶτον ποὺ ἀνάγκασε τὴν ἐπαγγελτικὴν ἀρχήν, στὸν Πειραιᾶ, νὰ «ἐπέμβῃ ἀντεπαγγελτικῶς». Καὶ νὰ συλλογιστῇ κανεὶς πὼς πολλοὶ θελοῦν τὸν ἀλεξανδρινὸν ποιητὴ γιὰ ἀρχηγὸ τῆς σχολῆς τῶν πρωτοπόρων. Ὡ θεοὶ τῶν Ὀδυσσεῶν! Μὴ τέτοιον πρωτοπορία χωρὶς ἄλλο θὰ ἔφερνε τὴν ἀποσύνθεσιν, σὲ μιὰ παραγωγή, ποὺ γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὴ παραγωγή ἔπρεπε νὰ μὴ τὴ σφραγίσῃ τοῦ σφρίγγου καὶ τῆς ἀρρενωπότητος. Μὰ τὰ μεταπο- λεμικὰ ρεύματα, ἔξω γοῦ, ὁ σαφηνισμένος ἄνθρω- πος... Τὰ μεταπολεμικὰ ρεύματα μπορεῖ νὰ εἶναι πρὸ διανοητικὰ, μπορεῖ νὰ προϋποθέτουν ἕνα ἀνώτερον

ραφινάρισμα. Δεν απαιτούνε όμως, όπως τὸ θέλουνε οἱ θαυμαστές τοῦ Καβάφη καὶ τὴν ἔλλειψη κάθε ψυχικότητας. Καὶ τέχνη, όπως ξέρουμε, ποὺ δὲν ἔχει ψυχὴ εἶναι καταδικασμένη νὰ περάσῃ ἀργὰ ἢ γρήγορα στὴ θεματογραφία καὶ νὰ θαφτῇ κάτω ἀπὸ τὴν ἀμελίχτη ταφόπετρα τῆς ἀδιαφορίας.

Ἀλλὰ ἡ καθαφική σχολὴ δὲ σταματᾷ τὴ φθοροποιὰ τῆς ἐπίδραση στὸ διανοητικὸ μέρος, ἔρχεται καὶ στὸ τεχνικὸ καὶ βλέπουμε τοὺς νεαροὺς στιχοχαραστὲς νὰ πασχίζουνε ποιοὺς νὰ πρωτοαγαδιάσῃ καθαρευουσιάνικα ῥάξη. Διαβάξτε λοιπὸν στοὺς τίτλους τῶν: Ἐπὶ κλησὶς, Ματαιώσεις, Παραίνεσις, Περίσκεψις, Αἰδώς κλπ. Καὶ στὸ περιεχόμενον: Πιθανόν, ἔκτοτε, προσεοφλεῖ, ταξίθετε, σελίς, κλπ. Καί.... χωρὶς ντροπὴ τὰ καλὰ αὐτὰ παιδιὰ τοῦ λένε, ἀσεβώντας, πρὸς τὸ ἐπιβλητικὸ μνημεῖο τῶν Δημοτικῶν Τραγουδιῶν, πὺς ἡ δημοτικὴ τοὺς φαίνεται ἀδύναμη γιὰ τοὺς στίχους τους. Πότε; τὴ στιγμή ποὺ ἔχουμε μπροστὰ μας τὸ διανοητικώτερον, τὸ φιλοσοφικώτερον ποιητὴ τῆς ἐποχῆς μας, τὸ μεγάλο Παλαμά, ποὺ κατάφερε νὰ δώσῃ στὴ δημοτικὴ τὰ πῦρ λεπτὰ καὶ τὰ πῦρ βαρύτερα διανοήματα.

Τὰ λίγα μου αὐτὰ λόγια δὲν ἔχουνε παραινετικὴ πρόθεση. Ἐρχονται ἀπλῶς νὰ διαπιστώσουνε μιὰ κατάστασιν, ποὺ εἶχε καὶ ἐμπορικὸν ἀντίκτυπο ἀκόμα. Οἱ καλοθελεῖς ἄς μὴν παρεξηγήσουνε τὴν ἀποψή μου. Δὲν μιλάω γιὰ τὸ κοινὸ ποὺ διαβάξαι τὰ πορνογραφώματα τοῦ Μαργκερίτ ἢ τὰ ρωμανικὰ ἀναγνώσματα παραγωγῆς Οἴκου Α. Μπιζοῦ καὶ Σία (Ἡ Ἀγνωστος). Μιλάω γιὰ τὸ σχηματισμένον, γιὰ τὸ πνευματικὸ ἐξελεγχμένον ἀναγνωστικὸ κοινόν. Ἐ λοιπὸν αὐτὸ ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ καταλάβῃ τὸ Βαλερύ, μὲ ὅλη τὴν αἰνιγματικὴ του ἀσάφεια, καὶ ν' ἀναγνωρίσῃ χαριτωμένη ἀπλότητα στὸ Ζερλαντὺ σὺλλογίζεται, τὴ στιγμή ποὺ βλέπει τὰ ἀντιποιητικὰ κατασκευάσματα τῶν νεώτερων:

— Μὰ εἶναι ποίηση λοιπὸν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα!
Καὶ ἀποθεῖ ἀναχατισμένα τὰ βιβλία τους καὶ ὅταν ἀκόμα ἔξεραι μὲ τί ὕλικες θυσίαις βγῆκαν.

Οἱ πῦρ ψυχραῖοι πάλι ἀναλογίζονται, πὺς τὸ κακὸ εἶνε παροδικόν, ἀπλὴ φυλλοξήρα καὶ μπορεῖ νὰ πολεμηθῇ στὴ ρίζα του. Γιὰ μᾶς ἡ ρίζα εἶναι ὁ Καβάφης. Τὸ εἶπαμε καὶ ἄλλοτε. Τὸ διακηρύσσουμε καὶ τώρα. Διανοητικὴ ποίηση, φίλοι μου, δὲ θὰ πῇ ἀτονία... ποιητικὴ! Μπορεῖς νὰ συλλάβῃς καὶ τίς πῦρ λεπτές ἀκόμη ἀποχρώσεις; Πότε ὅμως; Ὅταν τὴ σκέψη σου θερμαίνει τὸ ἱερὸν πῦρ. Ἀλλ' ἀντὶ γι' αὐτὸ σὲ ποιητικὴς συλλογὴς τῶν νεώτερων βλέπουμε ψυχικὴ γύμνια, μπλαζεδιισμό, ἐκζητήση, προσποίηση καὶ ἀνοουσιολογία.

ΑΔ. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΣΤΟ ΓΙΟΡΤΟΔΙΚΤΑΤΟΡΑ

Στῆς ἑκατονταετηρίδας τόσο λόγια, τόσο ἔργα, σοὺ συσταίνουμε καὶ τοῦτο γιὰ νὰ κάρης, ὦ Δαμ-
βέρρα:
Τὴ μοῦμια καθαρεύουσα νὰ μύσῃς σὲ μουσεῖα
νὰ ἰδοῦμε ἑκατοντάχρονης μορφῆς παρουσία.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΥΤΑΝΗ

Τί καθαρεύουσα βαρεῖα
ποὺ μοιάζει μ' ἀφασία:
Στίβω τὸ λόγο τοῦ Βοριά
δίχως νὰ βγαίη οὐσία

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΡΗΓΟΥΛΑ

Στὴν παρέμβυσή του μὲ ἡμερομηνία 1^η τοῦ Φλεβάρη ὁ ἀθηναιογράφος Ἀναδρομάρης τῆς Ἑστίας, τὸ γυναικίον ὄνομα **Ρηγοῦλα** θέλει ἀναδρομικὰ νὰ τὸ σχετίσῃ, τὸ παράγει μ' ἄλλα λόγια, ἀπὸ τὸ παλιὸ λατινικὸ Ρηγίλλα, τὸ γνωστὸ στὴν Ἀθήνα τῆς ἐποχῆς Ἡρώδη τοῦ Ἀττικοῦ. Χάνει ὅμως ἀδίκαιον κόπον του. Τὸνομα δὲν ἔχει ζωὴ τόσο πολλῶν αἰώνων καὶ δὲ θὰ βρῇ πουθενὰ ὁ Ἀναδρομάρης μαρτυρίες γιὰ τὸ συνέχισμα τῆς ὑπαρξῆς τοῦ Ρηγίλλα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὡς σήμερον στὴν Ἀθήνα. καὶ πολὺ λιγώτερον γιὰ τὴν ἀπίθανη μεταμόρφωσή του σὲ Ρηγοῦλα. Τὸ Ρηγίλλα, ἀν' ἐξακολουθοῦσε ἡ ζωὴ του, ἢ θάμενε μὲ τὴν κατάληξιν πούχε, δηλ. τὴν —illa, ἢ θὰ παίρναμε στὸν τόπον τοῦ ἰταλικοῦ τύπου σέ—ella, ὅπως καὶ ἀντὶς τὸ λtv. **maxilla**, ἀπ' ὅπου μᾶς ἔμεινε τὸ μαξιλλάρι, ἔχουμε τὸ ρασέλλα. Ρηγοῦλα δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ. Αὐτὸ εἶναι νέττα σκέττα θηλυκὸ τοῦ **Ρήγος**, ποὺ εἶναι ὅχι μόνον οἰκογενειακόν, ἀλλὰ καὶ βαφτιστικόν ὡς τὰ σήμερον μὲ παραλλαγή τὸ **Ρήγας**. Ρήγος καὶ Ρήγας ἔγραψα ποῦ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ διαλεκτικὴ μορφὴ—βερετσάνικη—τοῦ Ἑρρίκος. Σὰν παραξηγήθηκε ὁ τύπος Ρήγας, ἐλωθῆκε καὶ θηλυκὸ **Ρήγαῖνα**. Τὸ Ρηγοῦλα εἶναι ἴδιο μὲ τὸ παραξηγημένον Ρήγαῖνα, ἀλλὰ παλιότερον ἴσως ἀπ' αὐτὸ καὶ μὲ τὴ γνωστὴ χαιδευτικὴ κατάληξιν—οῦλα. Εἶναι λοιπὸν—Ἑρρικοῦλα.

Ι. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ: «11 π. μ.—1 μ. μ. καὶ ἄλλα διηγήματα». Ἐκδόση Στοιχαστῆ. Ἀθήνα 1930.

Ἐνὰς καινούριος τόμος διηγήματων τῆς κ. Καζαντζάκη προκαλεῖ πάντοτε ἐνδιαφέρον. Μὲ τὸ συμβολικὸν αὐτὸ τίτλον—ὁ τίτλος τοῦ πρώτου διηγήματος—φανερώνει τίς ὥρες ποὺ δέχονται στὰ Ὑπουργεῖα, ὥρες θανάσιμες γιὰ κείνους καὶ γιὰ κείνες ποὺ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ποιήσουνε τὴ συνειδήσιν τους ἢ τὸ κορμί τους στὸν ὑπάλλῃλον ἢ στὸν κορμιτάρχον γιὰτί ἄλλως ἀδύνατον νὰ καταφέρουνε τὴ δουλειά τους. Ἡ κ. Καζαντζάκη δὲν περιμένει βέβαια νὰ κριθῇ ἀπὸ τὸν τόμον αὐτό. Ἡ μακροχρόνιον δουλειά της τῆς ἔχει δημονογήσει μὰ ὠρισμένην θέσιν στὴ λογοτεχνία μας, θέσιν μάλιστα τιμητικὴν. Ἡ κ. Καζαντζάκη, ὅπως καὶ ὅλοι δὲ οἱ λόγοι μας, ἔξακολουθεῖ νὰ κἀν ἀντικειμενικὴν τέχνην. Σοὺ ζωγραφίζει τὰ γεγονότα μὲ τέχνην ἀξιοπροσεχτή. Αὐτὰ εἶναι τὰ πράγματα, σοὺ λέει, σταράτα καὶ ὠμά. Ἐστὶν τώρα εἰσοὺς λεύτερος νὰ σκεφτῇς ἀπάνω σ' αὐτὰ καὶ νὰ βγάλῃς τὸ συμπέρασμά σου. Σωστή ἢ θεωρία καὶ σεβαστὴ—ὅπως καθεστὶ ποὺ κάνουνε οἱ Νεοῦ Ἕλληνες—μὰ ἐμεῖς οἱ ἀδιόρθωτοι ποτὲ δὲ θὰ πεισθοῦμε πὺς φτάνει μόνον νὰ ζωγραφίσῃς χωρὶς ἀπὸ τίς ζωγραφίαις σου νὰ βγαίη συνάμα καὶ μιὰ κεντρικὴ ἰδέα ποὺ νὰ συνδέει ὅλες τίς ζωγραφιές. Καὶ κεντρικὴ ἰδέα καμιά δὲν βλέπουμε. Ἡ κ. Κ. μᾶς ζωγραφίζει τὸ ἀσκημὸ μέρος τῆς ζωῆς. Τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς γυναίκας, τὴν προστηνίαν καὶ τὴ σκληρότητα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, τὸ πῆμα ποὺ βασιλεύει γύρω μας καὶ μᾶς πνίγει. Βέβαια ὅλα αὐτὰ μιὰ τεχνίτρα σὰν τὴν κ. Κ. ξαίρει νὰ μᾶς τὰ δίνη μὲ τρόπο πάντοτε πετυχημένον. Μὰ ὅσοι; Γιατί ὅλα αὐτὰ; Τὸ μεγάλο, τὸ ἀδιώρητον **Γιατί**. Τσιμουδιά. Ἀντικειμενικὴ τέχνη. Ὑψηλὴ τέχνη. Τέλος πάντων ἔστω. Ἀς τραβῇ ὁ καθένας τὸ δρόμον του καὶ στὸ τέλος θὰ ἰδοῦμε—ἐμεῖς ἴσως ὅχι—ποῖα ἀποψη ἀπὸ τίς δυὸ θὰ ἐκικρατήσῃ. Μᾶς φαίνεται μονάχα περίεργον πὺς σὲ μιὰν ἐποχὴ σὰν τὴ σημε-

μνή, όπου τό φως είναι τόσο άπλετο, όπου ή κριτική ανάλυση έφτασε στο κατακόρυφο, όπου ό καθε άνθρωπος παίρνει—θέλει δέ θέλει—μιά στάση αυστηρά καθωρισμένη μέσα στην κοινωνία, πώς μέσα στην εποχή αυτή μπορεί να βρίσκονται άνθρωποι οδδότεροι, δίχως γνώμη, άνθρωποι που έχουν μόνο μιάτμ, αλλά κρίση για να αναλύσουνε και να κρίνουνε αυτό που βλέπουνε, δέν έχουνε. Αύτή ή οδδετερότητα μέσα στη ζωή μπορεί κάλλιστα να ονομασθή και άνανδρία. Γιατί όχι; Γιατί κάθε άνθρωπος σήμερα οφείλει να έχη γνώμη. Και να την λέη και να την γράφη.

Κ. ΠΑΡ.

ΑΡΗ ΧΑΤΖΗΑΚΗ: «Κοντυλιές» Ποιήματα. Ηράκλειο Κρήτης. 1930.

Ένας ποιητής, παιδί μόλις 20 χρονών, ό κ. Άρης Χατζηδάκης, έβγαλε σέ βιβλίο μιά σειρά από τραγούδια του, που τά χαρακτηρίζει με τό σεμνό τίτλο, «Κοντυλιές». Τά περισσότερα γραμμένα σέ άπλό Κρητικό ιδίωμα, είναι άφιερωμένα στο ήρωικό νησί, στα κάστρα του και τίς άλλες δημοτικές του, που κορυφώνονται με τόν άληθινά έπαινεμένο «Ύμνο του ποιητή πρὸς τήν Κρήτη».

Κρήτη, πολύταθο κι αθάνατο νησί,
είσαι μ' έρεμία, πέτρες όλη οτολισμένη
της Κνωσού, της Φαιστού, της Γόρτυνας; εσύ,
έχει όποιος έχουν οι έποχές στεφάνωμένη.

Με ξεχωριστό επίσης ένθουσιασμό άφιερώνει ό Χατζηδάκης στίχους, τεχνικά δουλεμένους, στους πρωτεργάτες της Γλωσσικής Ίδέας, Πάλλη, Ψυχάρη, Έφταλιώτη, και μ' ένα του ποίημα πρὸς τή Δημοτική μιάς γράζει στα πρώτα ήρωικά χρόνια του Άγώνα που οι νέοι με περισσή αγάπη μελετούσανε τη γλώσσα, πλουτίζανε τό ύλικό της και της πλέκανε με τού στίχου τ' αργιολούλουδα στεφάνι. Από τό καλύτερο της σειράς αυτής είναι και τ' άφιερωμένο στο «Νουμά» (σφλ. 49) που τό μεταφέρουμε παρακάτω:

ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ «ΝΟΥΜΑ»

Είσαι τό όπλο τ' άχώριστο του Άγωνιστή,
τό όπλο που για έργατα πλασμένο είναι μεγάλη
κι ή μητέρα που οι δυό της δίδυμοι μαστοί
περίσσο άφτονο στα παιδιά της δίνουν γάλα.

Ή παλιά είσαι στρατά και τό νέο είσαι στρατι,
τό ραντεβού του καλού γιού και του Πατέρα,
ή γνήσια γλώσσα που τη γλώσσα την πλαστή
την έκανε να ξεχωρεί πιά πέρα ως πέρα.

Τού μόχτου ό ζήλευτά είκοσάχρονα είσαι Έσθ.
Νίκη του Άγώνα του τρανού και τό γιορτάσι,
ή Έτοχή των Καλών Γραμμάτων ή χρυσή,
των ζώπων ό άξιος θερισμός και τό ροιφάσι.

Τράβα μπροστά, μιά μέρα θά σπαστεί
με την Άλήθεια, για την Άλήθεια, ή άλυσίδα,
και στο δαμένον καραβιού την κουραστή
λαμπρή πιά τού ήλιου τού αήγινου θά λάμψη ή
[άχτιδα]

Στίς Κοντυλιές, υπάρχουνε κι ένα-δυό επίκαιρα
ποιήματα, που μπορούσανε να λείπωνε, χωρίς να
ζημιωθεί καθόλου ό ποιητής.

Ν. ΚΑΤΗΦΟΡΗ: «Όσο κρατάει τό σκοτάδι». Λοιγήματα. Έκδοση Γκοβάστη. Άθήνα. 1929.

Ν. Ι. ΣΑΡΑΒΑ: «Μιά πληγή δίχως αίμα». Μυθιστόρημα. Έκδοσης Α. Μανωλίδης. Άθήνα 1930. Λραχ. 25.

Γ. ΔΗΜΑΚΟΥ: «Αέρας, Φώς», Ποιήματα. Αλεξάνδρεια. 1930.

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΥ: «Ο Άνθρωπιστής». Ρομάντο. Έκδοσης Ι. Κολλάρος. Άθήνα. 1930.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Η κ. Μαρίκα Βελ. Φέρη τόνισε για τραγούδι και πάλιν μερικά ποιήματα συγχρόνων μας ποιητών. Κυρθαίου, Σταύρου, Βάρναλη, Γκόλφη, Πάνου Ταγκόπουλου και κάνα-δυό άλλων, που θά βγούνε σέ τομίδιο, σάν ένα είδος «λίντες», να τούμε.

Η ευγενικά συνθέτρια είχε την καλωσύνη να μιά στείλει τό «Πίνουμε και σπάμε...» του Πάνου Ταγκόπουλου, που τό άκούσαμε έκτελούμενο σέ πάνο και μιάς έκανε καλή έντύπωση. Είναι βαλμένο άπάνω σέ λαϊκό μοτίβο της ταβέρνας.

—Από τήν Κέρκυρα μιάς γράφει ό φίλος Α. Κόμης ότι έγινε κι εκεί φιλολογικό μνημόσυνο του Ψυχάρη, οργανωμένο από τό «Φιλεκαπαιδευτικό Όμιλο» και με όμιλητή τόν Έφορο Βιβλιοθήκης κ. Σολδάτο.

—Από τό σημερινό φύλλο αρχίζουμε τίς φιλολογικές ανταποκρισεις του Στάινμετς από τό Μόναχο. Θα έχουμε σχεδόν κάθε μήνα κι από μιά.—Έτσι που όποις τίς παρακολουθήσουνε να μπορούνε σέ λίγο καιρό να έχουνε μιά εικόνα της πνευματικής κίνησης στη σύγχρονη Γερμανία.

—Στό ερχόμενο φύλλο μερικά «ιδιαιτέρη» της ζωής του Κνούτ Χάμσουν, διαλεγμένα από τήν κ. Σίτα Χάινε - Καραϊοκάκη μέσ' από δημοσιεύματα του άνεμου του Άλμαρ Χάμσουν.

—Στίς 16 του Μάρτη γίνθηκε στην αίθουσα των Εμποροπαλλήλων ή πρώτη συνεδρίαση του Συλλόγου Λογοτεχνών. Ψηφίστηκε βιαστικά κι έκ των ένόντων τό πρώτο Διοικητικό Σύμβολο με Πρόεδρο τό Βουτυρά. Από τη συνεδρίαση αυτή λείπανε. άπρσοκάλεστα, τά 3/4 των καθάρα Έπαγγελματιών Λογίων, ενώ πλεονάζε, καθώς μίθαμε, τό μάτσο μερικῶν κριτώντων. Ελπίζουμε πως θά διορθωθούνε τά πράγματα, που πάντα, σέ κάθε αρχή, παρουσιάζονται λιγάκι ακατάστατα.

—Μιά καινούργια Νεοελληνική Μετρική, κυκλοφόρησε αυτές τίς μέρες από τόν Έκδοτη Ι. Σιδέρη. Είναι γραμμένη από τόν Ποιητή και Γυμνασιάρχη Θρασύβουλο Σταύρου, σέ γλώσσα στρογγή δημοτική και άπλό ήθος, με άπειρα παραδείγματα και οδηγίες για τό τεχνικό δουλέμα του στίχου και με βάση τήν εξέταση των νεοελληνικών μετρικών φαινομένων. Κατά τή γνώμη μας, είναι πολύ μεθοδικώτερη από τή γνωστή Στιχογραφική του κ. Βουτιερίδη, που σέ μερικά της σημεία, όπως μιάς φανερώνει στα «Στιχογραφικά Παράδοξα» ό Σπαταλάς, φτάνει κι ως τά σύνορα αυτής της κακοπιστίας. Αυτό τό συμπραίνουμε κι από κάνα-δυό έμποδείγματα πρὸς άποφυγήν του παρουσίανσ ό κ. Βουτιερίδης ενώ οι στίχοι και κανονικοί είναι και σέ Δημοτικά μας τραγούδια συναπαντιούνται.

—Στό Β. φύλλο των «Πρωτοπόρων» βλέπουμε να συτρωξεται, με προκήρυξη μάλιστα διαγωνισμού, ή γνωστή άρλονηπα του Σικελιανού που δημοσιεύτηκε στην «Πρωτοπορία» και που ό Νουμάς πρώτος τήνε σημείωσε με χιτυτό θανμαστικό σέ παραγραφάκι του στή σελίδα 78. (Φλεβάρης 1930).

—Λάβουμε και τό πρώτο φύλλο των «Νέων Ανθρώπων» κι ανακουφίστηκε ή καρδιά μας. Είναι τό περιοδικό που μιάς έλειπε, που έρχεται να προστέσει άληθινά κάτι τό καινούργιο, που διαπνέεται από ιερό μένος—άπάνω τους, βρε παιδιά, και τούς γάγουμε—ένάντια σ' όλα τ' άλλα περιοδικά. Γράφεται στην πιο καθάρια δημοτική κι' έλπίζει ενά 'φύρησι τήν κυκλοφορία του... τυπωμένο χαρτί. Τους τό εύχόμαστε.

—Όλα τά παλιά φύλλα του «Νουμά»—έχτός από τό Α. που στέλνεται μονάχα σέ συνδρομητές—προμηθεύονται σέ όποιον στείλει τό αντίτιμο, δηχ. πέντε τό καθένα, στη διεύθυνσή μας, Διδύμου 36, πάροδος Άχαρνών, Άθήνα.

—Υπάρχουνε και στα Βιβλιοπωλεία Χ. Γανιάρη, Γ. Βασιλείου, Ι. Κολλάρου, Γ. Καλλέργη στην Άθήνα, και στο Βιβλιοπωλείο Π. Παυλίδη, Τσιμισκή 26, στη Θεσσαλονίκη.

Από τὰ ποιήματα, πού σταλθήκανε αὐτοὺς τοὺς δύο τελευταίους μῆνες στὸ «Νομιά», ἐνχορῶνται, ὡς κάποις καλύτερα. οἱ «Ἀλήτες» τοῦ Ι. Παπαδόπουλου, τὸ «Παιδιοῦ Ξεφύλισμα» τοῦ Γ. Θέμελη, στίχοι τοῦ Γιάννη Ρίτσου καὶ τὸ «Γιατὶ ἀργεῖς» τοῦ Ι. Σάντη, πού θὰ δημοσιευτοῦν μὲ κἀνάδιον διορθώματα στὸ στίχο. Τάλλα—πού δὲν εἶναι καὶ λίγα!—εἰς τὴν βάλλονται εἴτε γιατί ξεφεύγουν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Ποίησης πού ἀκολουθεῖ ὁ «Νομιάς», ἀνακατεμένα μὲ καθαρεύουσες καὶ ψευδομοντερνισμοὺς τοῦ κατώτατου εἴδους, ἢ γιατί ἔχουνε ἄπειρα ψεγάδια καὶ δὲ λένε καὶ τίποτα. Ἀπὸ τοὺς νέους ἴσα-ἴσα ἔχουμε τὴν ἀπαίτησιν νὰ μᾶς φέρονται κάποια δοσιῶ, κάποια χάρις, καὶ ὅχι νὰ ψέλνουν τὴν αἰώνια πλήξιν τοὺς, πού, καθὼς μᾶς γράφει μὲ ἀφέλειαν κάποιος, ἀναφέρεται τρεῖς καὶ τέσσαρες φορές στὸ ἴδιον ποίημα γιὰ νὰ δείχνεται πὺρ ἐντονο τὸ δυνάμειμός της!... Β. Λαμπρ. Κριτικιστὴς. Πολὺ καλύτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο, παρμένο κῆς ἀπ' τὴ ζωὴν καὶ τρομερὰ σκληρὸ, ἀλλ' ἵσως σὲ φράση, στὸ ἔργο. Θὰ θέλαμε τὸ καλύτερον σύγγραμμα νὰ βαδίζει μὲ κάποιον διαπαιδαγώγησιν, μορφωσιν. Διάβας σύγχρονους διηγηματογράφους. Καὶ ξαναγράψαι καὶ ξαναστῆσαι μας. Δ. Αργ. Τρέκαλα. Σ' ἐκχαριστοῦμε γιὰ τὸ ἀριστερικὸν σὺν Ἰδρυτῆμας ποίημα, πού τὸ διαβάσαμε μ' ἀληθινὴν συγκίνησιν. Ὅτι δώσαμε γιὰ τὸ Α. Τυγκόπουλο εἶναι τὸ ἐλάχιστον ἀπὸ κείνα πού τοῦ ὀφείλουμε. Ἀργότερα ἴσως βγάλουμε σὲ βιβλίον καὶ τὰ «Ἰστορικά τοῦ Νομιά»—ξανακοιταγμένα καὶ πλατυσμένα μὲ νέα κεφάλαια. Θ. Εὐαγγ. Βόλο. Τὸ σύστημα τὸν α. Πάλλη εἶναι πολὺ ἀπλό. Στὸ ἔσπερον ὅμως: 1) Χωρὶς πνεύματα. 2) Τόνοισ σὲν παραλήγουσα καὶ σὲν προπαραλήγουσα. 3) Ἡ λήγουσα τὸν ἐνὶ μονάχῃ στὰ ἐρωτηματικά: δηλαδὴ πού τίγες, τί ἐκάνες, ποῖον εἶδες, καὶ σὲν ὅταν εἶναι διαζευκτικὸ. Ἄλλο τίποτα δὲ χρειάζεται ἐξηγήσιν. Δ. Οἰκ. Λάρισσα. Ὁ «Νομιάς», τὸ ζαῖρες, δὲν εἶναι καμιά τυποεχθρική ἐπιχειρήσιν, οὔτε Ἀνώνυμη Ἑταιρεία μὲ δῖα καὶ πρεῖς συνεδρότους, γιὰ νὰ κερδίσουν σ' ἄλλα καὶ περιττοῦς ἔσοδα ἀποστολῆς φύλλον. ἔστω καὶ γιὰ διαφήμισιν, ὅπως λές. Τὸ φύλλον στέλνεται ἀπὸ τὸ Πρακτορεῖο σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ καλύτερη διαφήμισιν εἶναι νὰ τὸ ἀνακαίνουμεν καὶ σ' ἄλλους οἱ φίλοι. Ἔτσι καὶ ὁ Ἀγώνας ἀπλώνεται καὶ ἐμεῖς δὲν ἐπιβαρυνόμεστε μὲ ἔσοδα παραπάνω. Εἶναι ὑπεραρκετὰ, πιστεύω, αὐτὰ πού ἔχουμε. Μαν. Κρ. Χανιά. Περιμένουμε ὅτι σὺ γράφεις στὸ 50 φύλλον. Στείλει σπῆρα νὰ διαλέξουμε. Δουκὴ Ακριδὰ Ἀμμόχωστο Κύπρου. Εἶναι τ' ὄνομά σου ἢ ψευδώνυμο; Θὰ θέλαμε νὰ τὸ ξαίρουμε αὐτὸ γιατί τὸ διηγηματικὸν μᾶς ἀρεσὴ καὶ μὲ πρώτη εὐκαιρία θὰ τὸ βάλουμε στὸ «Νομιά». Μὲ πρώτη εὐκαιρία ὅμως. Πιρσέξ. Νὰ μὴν ἔχουμε παραπάνω. Γιατὶ εἴμαστε πνιγμένοι σὲν ἑλιν καὶ πάνε νὰ ξεπάρουν τὰ σωτάρια μας. Σ' ἐκχαριστοῦμε καὶ γιὰ τὰ καλά σου λόγια. Ἄμα μᾶς δώσεις σύνορον ὅσην θὰ σὺ γράφουμε καὶ ἐξαρκετὰ. Κ. Λαμπ. Θεσσαλονίκη. Σὺ ἀπαντᾷς: Tigrane Yergate. νέος Ἀρμένιος σπάνιος, ἠθορικός καὶ μόρφωσης καὶ μέγας Ἑλληνολάτρης. Ὁμιλοποιοὺς νὰ λευτερώσῃ τὴν Ἀρμενίαν. Καὶ ἤρθε σὲν Ἑλλάδα γιὰ νὰ δοῇ μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Ὁ Maurice Barrès τοῦ ἀριστοῦντος δόξου ὁμιλοποιῶν κεφάλαιον (32 σελίδες, παρακαλοῦμε) στὸ «Voyage de Sparte» μὲ τίτλον «Mon ami Tigrane». Ἀρρώστησεν καὶ πῆθαν ἀπὸ καλπάζουσα φθίσιν σὲ ἡλικίαν 29 χρονῶν, τὴ στιγμὴν ἀκριβῶς πού ἐτοίμαζε μιά μεγάλη ἐργασία γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴ λογοτεχνία της, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθνη, τὴ γλῶσσα της κλπ. Ἀπίσπισμα τῆς ἐργασίας αὐτῆς εἶναι ἡ περικείμενη μελέτη τοῦ γιὰ τὸν Παλαμά (τὴ πρώτην συνολικὴν μελέτη πού γράφτηκε γι' αὐτὸν) πού δημοσιεύτηκε μετὰ τὸ θάνατό του σὲν Revue. Ancienne Revue des Revues (15 Juin 1908), ἀπὸ τὴν ὁποία εἶναι καὶ τὸ ἔργο κομμάτι γιὰ τὸν «Τάφος», πού μᾶς γράφεις. Π. Χαλαραμπ. Πόρο. Λυκοῦμαστε καὶ δὲν ἔχουμε χρόνο γὰ δημοσιεύσμεν ὁλόκληρον

τὴν πρὸς Μαλλιάρους παραινετικὴν ἐπιστολὴν σου νὰ δοῦν καὶ τ' ἀπολωλὸτα αὐτὰ πρόβατα τὸ λάθος των καὶ νὰ μετανοήσουν, ὅπως... μετανοήσῃ καὶ ἐμεῖς. Σὺμφωνοὶ ὅτι διὰ τῆς κοινῆς καὶ βραβοῦς γλώσσης, αὐτῶν («ἡμῶν» λές, μὰ δὲν τὸ παρὰβελήμαστε!) δὲν ἀποδίδονται οἱ πολύπλοκοι ὅσον καὶ ὑπεροχοὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς συνδυασμοὶ, περικαλλῆς δείγμα των ὁποίων εἶναι ἡ ἀθάνατος Δαλιδὰ σου. Δημοσιεύουμε λοιπὸν μέρος αὐτῆς α) γιὰ νὰ μὴν πάει χαμένος ὁ ἀνομιματικὸς ἐκτοῦς μπαξές καὶ β) γιατί—ὅπως καὶ ἐμεῖς τὸ πιστεύουμε,—ἡ Ποίησις ἐξημενεῖ καὶ αὐτὰ τὰ θηρία:

...Καὶ ὅταν μὲ ἠτένισεν, οὐδὲλως ταχαχίσεια
Μὲ μειδιῶντα ἤρχισεν νὰ μ' ὀνομάξῃ χαίτη...
Εἰς περιστάσεις ὡς αὐτὴν πολλὰν εὐφραδίαν,
Δὲν ἔχανε τὸ θάρρος της, ἡ Δαλιδὰ, ὁμίλει!
Ὅμιλει, ναι, ἐλπίζουσα εἰσεῖν ν' ἀπάτησιν
Ἐκείνον ὅστις ἐμμανῶς τὴν εἶχεν ἀγαπήσιν!...

Μὲ τέφραν τὴν ἐλπίδα μου προσβλέπων νὺν ἐκίνησιν:
—Φύγε, τὴ λέγω, μὴ ζητῇς νὰ μὲ πλανήσῃς πλέον.
Καὶ φέρον εἰς τὸ στήθος μου τὸ ἄλγος, τὴν ὁδὸν...
Ἀπὸ τοῦ νέου Γολγοθᾶ ἀπεμακρυνθὴν κλαίων,
Ἐνῶ αὐτὴ ἐφείλιζεν, χωρὶς νὰ μ' εἴπῃ «μείνε»!
—Περὶεργον, ὅλοι τρελλοὶ οἱ ποιηταὶ νὰ ἦναι!...

Μὲ πολλὴ εὐχαρίστησιν θὰ σοῦ ἀπαντᾶμε «εἰς τὴν ἀνὲν γραμματοσῆμου στήλην» ἅμα μὲ τὸ καλὸ μᾶς θυμῶσαι. Εἴπαμε: Εἴμαστε πιά μὲ τὸ ζῶμα σου. Π. Μπελ. Ἁγία Ἄννα Χανιά καὶ Π. Παπαλ. Πάτρα. Στείλαμε τὸ 50 φύλλον πού ζητάτε. Κ' ἐκχαριστοῦμε γιὰ τὴν καλὴ καρδίαν πού μᾶς δείχνετε. Τάχη Σιωμ. Γιάννινα. Στὸ ἐρχόμενον λογαριαζόμεν ν' ἀπερρώσουμε μιά σελίδα στοὺς Νέους. Ὁ δὲ δημοσιεύουμε καὶ τὰ δύο τὰ διὰ σου, πού εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα πού λάβαμε. Νὰ μᾶς ξαναστῆσαι: Ἀντ. Κατῆ, Ἀλικιανὸς Χανιά. Στείλαμε τὸ γράμμα σου πρὸς Φιλήντα καὶ περιμένουμε τὴ γνώμη σου γιὰ ὅτι ρωτᾷς θὰ σοῦ γράψουμε. Ι. Κ. Ἀθήνα. Τί λές: Ἀλήθεια! Μὰ καὶ ἡ «Παράγωγα» (ὁ λέσσοβα), πού δημοσιεύεται ὡς ἐμνημόνεον σὲν «Νέα Ἑστία», μεταφράστηκε γιὰ πρώτη φορά 28 καὶ 20—25 χρόνιαν καὶ δημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸ μακαριτὴν Μιχαηλίδην σ' ἓνα τομῆμα Ἐκλεχτὰ Μυθιστορημάτων καὶ Διηγημάτων, πού ἐργάζετο. Καὶ ὁ Μπαστιάς ἐπῆρε μεταφρασμένο διηγηματικὸν ἀπὸ τὸ «Νομιά» τοῦ 1924—τὴ Γυναικα νικήτρια τοῦ Χάμσον—καὶ τὸ δημοσίευσεν «ἐπὶ λέξει» στὸ φύλλον του. Κ' ἴσως: Τί βγαίνει μ' αὐτό; Νὰ τοὺς χρημίσουμε τοὺς ἀνθρώπους! Ἀντ. Μπελ. ἀδερφε! Θ. Α. Ἀθήνα. Μιλήσαμε γιὰ τὸ Τραγοῦδι τῆς Ζωῆς μόνον καὶ μόνον γιατί εἴτανε τοῦ Ἑκταλιώτη, καὶ μᾶς ἐνδιαφέρει, ὅπως νὰ τὸ πείς, ἡ τυπομένη καὶ ἡ ἀνέκδοτη ἐργασία του. Δὲ θὰ μιλοῦσαμε λ. χ. γιὰ ἓνα ξαναεστῆσαν ποίημα πού φιλάτο, ἄς ποῦμε, Μαγγανάρη ἢ καὶ γιὰ ὁποιοδήποτε παλιὸ ποίημα νεαροῦ, πού θὰ εἶχε τὴν... τρομερὴν ἐξουπνάδα νὰ τὸ ξαναπαρουσιάσῃ ὡς καινούργιον. Νάσαι σύνορος γι' αὐτό... Μὰ οἱ Νέοι τῆς «Πνοῆς»—φίλοι σου καὶ φίλοι μας ἄλλοτε—καλὸ θᾶναι, ὅπως τοὺς τὸ ξαναγράψαμε, νὰ προσέχουνε περισσότερο τὴν πηγὴν καὶ... μερικὸς, ἂν θέλεις, καλοθελητὴς α) γιὰ νὰ μὴν πέφτουν τόσο ἔξω σὰν τὸ ἀνέκδοτο Ἑκταλιώτη, καὶ β) γιὰ νὰ μὴν παρουσιάζονται, νέοι αὐτοί, πῶς δὲν φαίνονται τὸ λένε, δημοσιεύοντας ἀνεξακριβῶτες καὶ συζοφαντικὰς πληροφορίες, ὅπως σὲν περίπτωσιν Ροδᾶ, πού τοῦ καταλογίσαν ἓνα ἀπὸ τ' «Ἀμαρτωλὰ» του ὡς ξανατυπωμένο, ἐνῶ, καθὼς μᾶς δηλώνει μὲ γράμμα του ὁ ἀγαπητὸς μας συνεργάτης, ὅλα, καὶ τὰ 4 τοῦ Α' ἀριθμοῦ περὶ ποίηματα, γραφθέντα τὸ καλοκαίρι τοῦ 1929 καὶ δοθέντα γιὰ πρώτη φορά τὸν 8βρον στὸ «Νομιά». Αὐτὰ εἶναι ψεγάδια καὶ ἐλαφρότητες πού δὲν συγχωροῦνται σὲ Νέους.—καὶ ὅταν ἄκομα δηλώνεται πῶς τὸ μυαλό τους δὲν πάει πὺρ πέρα ἀπὸ τὸν καιρὸ πού... γεννηθήκανε!...

[Στὰ γράμματα πού ἤρθαν μετὰ τὴν 20 τοῦ Μάρτη, στὸ ἐρχόμενον φύλλον].